

متن و ترجمه‌ی

اصول کافی

ثقة الاسلام
محمد بن یعقوب کلینی
(۳۲۹ق)

ترجمه: موسسه فرهنگی شمس الضحی

@kafilearn

کتاب فضل العلم

باب وصف علم و فضیلت آن و فضیلت علما

۱- مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ وَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الدَّهْقَانِ، عَنْ دُرُسْتِ الْوَاسِطِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا جَمَاعَةٌ قَدْ أَطَافُوا بِرَجُلٍ. فَقَالَ: مَا هَذَا؟ فَقِيلَ: عَلَّامَةٌ! فَقَالَ: وَمَا الْعَلَّامَةُ؟ فَقَالُوا لَهُ: أَعْلَمُ النَّاسِ بِأَنْسَابِ الْعَرَبِ وَ وَقَائِعِهَا وَ أَيَّامِ الْجَاهِلِيَّةِ وَ الْأَشْعَارِ الْعَرَبِيَّةِ. قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: ذَاكَ عِلْمٌ لَا يَضُرُّ مَنْ جَهَلَهُ وَ لَا يَنْفَعُ مَنْ عِلِمَهُ. ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّمَا الْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ: آيَةٌ مُحْكَمَةٌ، أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ، أَوْ سُنَّةٌ قَائِمَةٌ. وَ مَا خَلَاهُنَّ فَهُوَ فَضْلٌ.

امام کاظم علیه السلام فرمودند: پیامبر صلی الله علیه و آله وارد مسجد شدند و دیدند عده ای بر گرد مردی حلقه زده اند. ایشان پرسیدند: این چیست؟ گفتند: او علامه ای است! فرمودند: علامه چیست؟ به ایشان گفتند: داناترین مردم در علم انساب و وقایع عرب و روزگار جاهلیت و اشعار عربی. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: این علمی است که ضرری به کس که آن را نمی داند نرزد و نفعی به آن کس که آن را می داند نمی رساند. سپس پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: علم تنها سه چیز است: [معارف و] حکمت های آیات، یا احکام و دستورات معتبر، یا مستحبات پابرجا. غیر از این ها [دانش های] اضافه [و شاخ و برگ] است.

۲- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ: إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ؛ وَ ذَاكَ أَنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورَثُوا دَرْهَمًا وَ لَا دِينَارًا وَ إِنَّمَا أَوْرَثُوا أَحَادِيثَ مِنْ أَحَادِيثِهِمْ. فَمَنْ أَخَذَ بِثَنِيٍّ مِنْهَا فَقَدْ أَخَذَ حَظًّا وَافِرًا.

فَانْظُرُوا عِلْمَكُمْ هَذَا عَمَّنْ تَأْخُذُونَهُ؛ فَإِنَّ فِيْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فِي كُلِّ خَلْفٍ عُدُولًا يَنْفُونَ عَنْهُ
تَحْرِيفَ الْعَالِينَ وَانْتِحَالَ الْمُبْطِلِينَ وَتَأْوِيلَ الْجَاهِلِينَ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: علما وارثان انبیا هستند؛ از آن رو که انبیا درهم و دینار به ارث نگذاشتند بلکه تنها برخی از سخنانشان را به ارث گذاشتند. بنابر این اگر کسی چیزی از آن به دست آورد، بهره‌ی فراوانی برده است. لذا ببینید این علمتان را از چه کسی می‌گیرید. زیرا در میان ما اهل بیت، در هر نسلی، عادلانی هستند که انحرافات غلوکنندگان و نسبت‌های ناروای منکران و تفسیرهای باطل جاهلان را از آن (علم) می‌زدایند.

۳- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عِيَاشٍ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ،
عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا فَقَّهَهُ فِي الدِّينِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: اگر خدا برای بنده‌ای خیر بخواهد، به او فهم عمیق در دین خواهد داد.

۴- مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شاذَانَ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى، عَنْ رَبِيعِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ،
عَنْ رَجُلٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ: الْكَمَالُ كُلُّ الْكَمَالِ التَّفَقُّهُ فِي الدِّينِ وَ الصَّبْرُ
عَلَى النَّائِبَةِ وَ تَقْدِيرُ الْمَعِيشَةِ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: کمال و همه‌ی کمال فهم عمیق در دین است و صبر بر مصیبت و برنامه‌ریزی زندگی.

۵- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ
جَابِرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْعُلَمَاءُ أَمَنَاءُ وَ الْأَتْقِيَاءُ حُصُونٌ وَ الْأَوْصِيَاءُ سَادَةٌ. وَ
فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: الْعُلَمَاءُ مَنَارٌ وَ الْأَتْقِيَاءُ حُصُونٌ وَ الْأَوْصِيَاءُ سَادَةٌ.

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: علما امین هستند و با تقویان دژ، و اوصیا سرورند. در روایت دیگری چنین فرمودند: علما مناره‌های روشن هستند و...

۶- أَحْمَدُ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ إِدْرِيسَ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْكِنْدِيِّ عَنْ بَشِيرِ الدَّهَّانِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَتَّقُهُ مِنْ أَصْحَابِنَا. يَا بَشِيرُ؛ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ إِذَا لَمْ يَسْتَغْنِ بِفِقْهِهِ احْتِاجَ إِلَيْهِمْ. فَإِذَا احْتِاجَ إِلَيْهِمْ أَدْخَلُوهُ فِي بَابِ ضَلَالَتِهِمْ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ.

بشیر دهان از امام صادق علیه‌السلام نقل کرده است که ایشان فرمودند: از اصحاب ما خیری در کسی که فهم عمیق در دین ندارد نیست. اگر یکی از اصحاب ما فهم دینی اش او را کفایت نکند، نیازمند آنان خواهد شد. سپس وقتی به آنان نیازمند شود، او را در دروازه‌ی گمراهی‌شان وارد کرده در حالی که او نمی‌داند.

۷- عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنِ النَّوْفَلِيِّ، عَنِ السَّكُونِيِّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ آبَائِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا خَيْرَ فِي الْعَيْشِ إِلَّا لِرَجُلَيْنِ: عَالِمٍ مُطَاعٍ أَوْ مُسْتَمِيعٍ وَاعٍ.

در زندگی برای هیچ کس خیری نیست مگر دو نفر: عالمی که از او فرمان برند، یا شنونده‌ای که خوب فراگیرد.

۸- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، وَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ، أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفَ عَابِدٍ.

امام باقر علیه‌السلام فرمودند: عالمی که از علمش بهره برند، بهتر است از هفتاد هزار عابد.

۹- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: رَجُلٌ رَاوِيَةٌ لِحَدِيثِكُمْ يَبْتُ ذَلِكَ فِي النَّاسِ وَيَشُدُّهُ فِي قُلُوبِهِمْ وَ قُلُوبِ شِيعَتِكُمْ، وَ لَعَلَّ عَابِدًا مِنْ شِيعَتِكُمْ لَيْسَتْ لَهُ هَذِهِ الرَّوَايَةُ. أَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ قَالَ: الرَّوَايَةُ لِحَدِيثِنَا يَشُدُّ بِهِ قُلُوبَ شِيعَتِنَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ.

معاویة بن عمار گفت به امام صادق علیه السلام عرض کردم: یک فردی است که حدیث شما را روایت می کند و آن را در میان مردم انتشار می دهد و در دل مردم و شیعیان شما محکم می کند، و چه بسا عابدی است از شیعیان شما که این حدیث گویی را ندارد. کدامشان بهترند؟ ایشان فرمودند: آن کسی که حدیث ما را نقل می کند و دل شیعیان ما را با این کار محکم می سازد، از هزار عابد بهتر است.